

Foreningen

til

Norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

Årsberetning for 1848,

afgivet

i Generalforsamling den 21de December 1848.

Christiania.

Trykt i Carl C. Werner & Comp.s Bøgertrykkerie.

—
1849.

Verzeichnis

III

Historische Fortbauingenieurwerke

Verzeichnis für 1848

Verzeichnis für 1848

Verzeichnis

1848

Foreningen

til

Norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

Marsberetning for 1848,

afgivet

i Generalforsamling den 21de December 1848.

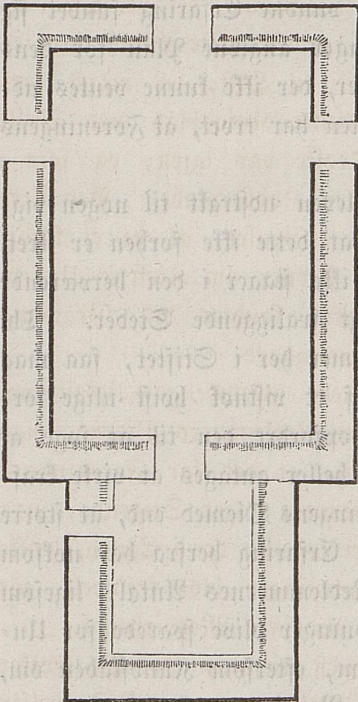
Den i Lovene foreskrevne korte Beretning om Foreningens Virksomhed i det nu forløbne Aar har man herved den Ære at afgive for Foreningens Medlemmer.

Direktionen har ikke ved den i dette Tidrum vundne Erfaring fundet sig opfordret til at fravige den i tidligere Marsberetninger angivne Plan for dens Virken. Det er saaledes fremdeles større Foretagender, der ikke kunne ventes udførte for enkelt Mands Regning, paa hvilke Direktionen har troet, at Foreningens Kræfter hovedsagelig bør blive at anvende.

Først i indeværende Aar er dens Virksomhed bleven udstrakt til nogen vigtigere Undersøgelse udenfor Christiania Stift. Til at dette ikke forhen er skeet, ligger Grunden for en væsentlig Deel deri, at det ikke staaer i den herværende Bestyrelses Magt at lede større Arbejder paa langt fraliggende Steder. Thi skjønt Foreningen fremdeles tæller sine fleste Medlemmer her i Stiftet, saa maa dog den Omstændighed, at den ogsaa er tiltraadt af et vistnok høist ulige fordelt Antal fra de forskjellige Egne i andre Stifter, opfordre den til at søge at stifte Nytte i en videre Kreds end hidtil. Intet kan heller antages at virke kraftigere til at udbrede og befæste Interessen for Foreningens Diemed end, at større Foretagender fremmes paa forskjellige Steder i Riget. Erfaring herfra har noksom beviist, hvormeget saadant bidrager til Stigen i Medlemmernes Antal, ligesom det vistnok tør haabes, at flere og flere Alderdomslevninger blive sparede for Undergang, uden at Foreningen direkte tager sig af dem, efter som Kundskaben om, at en Samling af Medborgere søge at virke i denne Retning, udbreder sig.

Med disse Hensyn for Øie har Direktionen fremdeles bestræbt sig for efter de Grundregler, som ere vedsoiede den trykte Marsberetning for f. A., at faae Filialafdelinger oprettede paa Steder, hvor man i Medlemmernes store Antal

faandt Tegn til, at Interessesen for Foreningens Diemed i mere end almindelig Grad var vaakt og udbredt, og hvor man havde grundet Haab om, at interessante Undersøgelser med Nytte kunde foretages. Man har ogsaa ved Bistand af Hr. Adjunkt Müller, der i økonomiske Anliggender har ydet Foreningen virksom Hjælp, været saa heldig forsøgsviis at faae en Filialafdeling stiftet i Thronhjem, hvor Foreningen tæller omtrent 100 Medlemmer. Denne Afdelings Bestyrelse, der har bestaaet af Hr. Adjunkt Müller som Formand og for Øvrigt af Dhr. Assessor Schwach, Kjøbmændene E. Gramm og B. Rindhøen samt Candidaterne Hauge og Wullum, foreslog for indeværende Aar Undersøgelsen af en Ruin paa Huseby i Børsens Præstegjeld. Da Direktionen Intet fandt herved at bemærke, er denne Ruin med en Udgift af omtrent 44 Spd. blesen udgravet. Om Resultatet af dette Arbejde, som er udført under personligt Tilsyn af Hr. Assessor Schwach, har denne forfattet og paa egen Bekostning ladet trykke en Beretning, som er ledsaget af 2de Afbildninger. De saaledes erhvervede Oplysninger have bestyrket Direktionens allerede tidligere nærede Formening om, at Ruinerne paa Huseby ingenlunde vedkom en Einar Tambeskjælvers Borg der, hvilket Enkelte tidligere have antaget. Det har nemlig viist sig, at den Bygning, hvoraf de ere Levninger, har været en Kirke og sandsynligviis kun en almindelig Amerkirk eller et Kapel.

Hvorsidt der af Ruinen, saaledes som Hr. Assessor Schwach tildels antager, lader sig udlede noget Bevist for, at dens Alder stiger op til Einars Dage (Midten af det 11te Aarhundrede) maa Man lade uafgjort, og her kun oplyse, at Kirkens Skib og tilhørende Chor have dannet simple Firkanter, af hvilke den første har været mere langagtig. Kirken selv har havt en udvendig Længde af $22\frac{1}{2}$ Alen fra Vest til Øst og en Bredde af 16 Alen. Grundmurene, der saavel indvendig som udvendig have sprunget 6 Tommer udenfor Overmurene, have været $2\frac{1}{2}$ Alen tykke. Overmurene have saaledes været 2 Alen tykke, og have bestaaet af en dobbelt Muur, hvoraf den ydre har været 32 Tommer, den indre 8 Tommer tyk; Mellemrummet har været fyldt med Affaldet ved Tildannelsen af Stenene, som ere af et udmærket, parallelt spalteligt Brud, og ypperligt tildannede, samt med Leer, Kalk og Grus.

Kirken har havt 3 Døre, en midt paa vestre Bæg, 3 Alen bred, en paa søndre Bæg, $3\frac{1}{2}$ Alen fra vestre Bæg, 2 Alen bred, og ligeoverfor denne paa nordre Bæg en Dør af samme Bredde. Alle disse Døres Tærskel har den bre-

dere Undermurs Hvide fra Grunden; til Anvendelse af Bøgsteen som Dørflister eller anden Prydelse fandtes intet Spøer.

I den østre Ende har Kirken havt et med den sammenhængende Chor, af $10\frac{1}{2}$ Alens udvendig Længde fra Vest til Ost og 10 Alens Bredde og af aldeles samme Bygningsmaade som Kirken, dog med den Forskjel, at Undermuren indvendig ei har været fremspringende. Choret har paa den søndre Væg $1\frac{1}{2}$ Alen fra Kirkens østre Væg havt en Dør, $1\frac{3}{8}$ Alen bred, og en 2 Alen bred Abning mod Kirken, hvortil en Steentrappe paa 3 Trin, de to øverste hvert 4 Tommer, det nederste 7 Tommer høit, har ført ned fra Choret, hvis Gulv har ligget omtrent 15 Tommer høiere end Kirkens.

Kirken har havt Trægulv, af hvis Naser Trøstken var tilbage. Dette Gulv har i Kirkens østre Deel ligget nogle faa Tommer høiere end i den vestre.

Choret har havt Steengulv af tykke Fliser af samme Steenart som Kirkens Mure. Af Alter fandtes intet Spøer; men en Forstyrrelse af Gulvfliserne just paa det Sted, hvor Alteret maa have staaet, antydede, at man engang i Tiden har undersøgt Alteret rimeligviis for at søge Oplysning om Kirkens Alder i Bygningens Grundsteen, der ved Kirkebygninger pleier at lægges under Alterstedet.

Da Steengulvet var optaget, foresandtes et Jordlag omtrent 1 Alen tykt, og derunder atter et Gulv; men dette bestod af Leerstiftastler, der ved Opbrydningen gik i Smaastykker. Ved fortsat Gravning under dette Gulv fandtes et meget forvitret Laarbeem af en Dre, Lunden af en Hest, en meget forrusten Meissel af Jern, samt et noget mindre forrustet Knivsblad med Stilk, der har gaaet gjennem et Træskaf, hvoraf lidt Trøstke var igjen, og som i Enden har været befæstet med en endnu tilstedeværende Kobberplade. Paa flere Steder i Kirken og Choret fandtes Kul, saa dybt i Gruset, at de ei kunne hidrøre fra yngre Tider, men maae være uforkastelige Vidner om Kirkens Undergang ved Brand. Paa flere Steder omkring Kirken fandtes ved Gravning Kranier og andre Menneskebeem, der vidne om en Kirkegaard.

Den til Huseby=Nuiniens Undersøgelse medgaaede ubetydelige Bekostning, der er bleven afholdt ved en Deel af de throndhjemfke Medlemmers Bidrag, maa Direktionen ansee mere end opveiet ved Hensynet til, at det for Foreningens mange Medlemmer i Throndhjem, hvis Antal har været i noget Stigende, maa have været kjær at see en Begyndelse gjort med Undersøgelser der i Egnen, hvilke kunne ventes efterfulgte af flere og vigtige, hvis Foreningen blot fremdeles tør paaregne de nævnte eller andre Herrers velwillige og nidkjære Medvirkning.

Ogsaa for Romsdals Amt har Direktionen, senest gjennem Hr. Bogtrykker Marslot, søgt at faae en Filialafdeling istandbragt. Vel have dens Bestræbelser herfor endnu ikke ledet til noget bestemt Resultat, men den nærer dog Haab om ialfald for en Deel at kunne naae sin Hensigt, da Hr. Amtmand Thesen, der vil erindres tidligere at have henledet Opmærksomheden paa Fortidsmindesmærker

der i Egne, har havt den Godhed at tilbyde direkte eller gjennem Andre at ville gaae Foreningen tilhaande ved Tilveiebringelse af fornøden sagkyndig Bistand til foresaldende Arbeider. Direktionen, som herfor har besidnet Hr. Amtmanden sin Tak, har i Skrivelse af 26de Octbr. sidst. for det Første anholdt om hans Bistand til at formaae en velskiftet Mand til at forestaae en foreløbig Undersøgelse af den forhen berørte Løngang paa Hovde i Ørstens Sogn paa Søndermøre, hvilket Arbeide man, efter Hr. Amtmandens Yttringer, har tænkt sig at kunne faae udført for en Sum af indtil 25 Spd.

Udsigten til at Filialafdelinger kunne ventes oprettede udenfor Stiftet til store Foretagenders Fremme, vil identviis erkjendes i og for sig at have indeholdt Opfordring nok til at være varsom med at bestemme sig for at anvende betydelige Summer paa nye Undersøgelser, om end bekvem Leilighed dertil havde frembudt sig, hvilket ikke har været Tilfældet. Man skal paa dette Sted heller ikke undlade at bemærke, at Direktionen ogsaa nærede nogen Frygt for, at dette Aars fortrykte Pengeforholde kunde bevirke nogen Tilbagegang i Medlemmernes Antal, og det saameget heller, som dettes betydelige Stigen her i Byen identviis for en stor Deel kan antages fremkaldt ved Interessesen for den i Nærheden foretagne første Udgravning for Foreningens Regning.

Har end Direktionens Frygt heldigviis viist sig mindre grundet, hvilket for en stor Deel kan tilskrives Enkeltets velvillige Bestræbelser for paa andre Steder at fremkalde Understøttelse af Foreningen, har Direktionen dog under de forhaandenværende Omstændigheder langtfra Grund til at beklage, at en større Deel af den i Aar faldne Indtægt, nemlig over 200 Spd., er bleven uanvendt, saa at Kassebeholdningen ved det her fremlagte Regnskabs Afslutning var steget fra henved 260 Spd. til næsten 470 Spd.

Med desmere Kraft vil nemlig en kommende Bestyrelse kunne tage fat paa foresaldende Arbeider, og navnlig vil Direktionen her henlede Opmærksomheden paa den Udsigt, som nylig synes at have aabnet sig til at understøtte et Foretagende af en ganske særdeles Betydning. Sognepræsten til Hiterdals Præstegjeld har nemlig underhaanden henvendt sig til Direktionen med Forespørgsel, om det kunde ventes, at Foreningen vilde bekoste den fornødne kunstneriske Bistand til Restaurationen af den mærkelige Stavekirke paa Ayen, naar den private Kirke-eier, som dertil antoges villig, forenede sig med Almueen, der har sin Kirke saare kjær, om for Øvrigt at bekoste dette vusselige Bygningsarbeide. Direktionen har allerede troet at burde benytte dette Bink til i en Skrivelse at tilkjendegive Sognepræst Flood, at man, hvis det ønskedes, var villig til at formaae en duelig Architect til paa Foreningens Bekostning i Løbet af de første Vintermaaneder at foretage den fornødne foreløbige Undersøgelse paa Stedet og udkaaste Plan m. V. for Arbeidet.

I Forbindelse med hvad Direktionen i foregaaende Aarsberetninger har til-

ladt sig at anføre skal man forøvrigt her oplyse, at et Huus til Opbevaring af de i Hoved-Dens Klosterruiner fundne Sager af Vigtighed er blevet opført med en Beføstning af omtr. 26 Spd.

Eigesom sidste Marsberetning har været ledsaget af et Prospect af bemeldte Ruin og Afbildning af nogle sammesteds foresundne Details, hvilke, saavidt Direktionen har kunnet erfare, ere blevne modtagne med Velwillie, haaber nuværende Direktion, at en kommende Bestyrelse vil sørge for fremdeles at bringe Resultaterne af hin Udgravning paa hensigtsmæssig Maade til Medlemmernes Kundskab navnlig ved Udgivelse af flere tildels allerede færdige Ornamenttegninger og et lidet Situationskart over Ruinerne og deres Omgivelser m. B.

Udgravningen af Hamar Domkirke har — med den Afbrydelse i Sommertiden, der saavel for Gaardens Eier som i andre Henseender er nødvendig — været fortsat med en Beføstning af henimod 70 Spd. Direktionens Formand har, som tidligere 2de andre af dens Medlemmer, paa Foreningens Regning foretaget Reiser derhen. Da Arbeidet endnu ikke paa langt nær er færdigt, skal man indskrænke sig til at oplyse, at for Tiden Kirkens udbendige Side søges udgravet, samt at Direktionen har tænkt sig, at, naar den passende Tid kommer, bør et oplysende Kart og en Grundtegnung søges optaget. For Øvrigt skylder Direktionen at bemærke, at Eieren af Storhammer Gaard Hr. Proprietær C. Krøvg fremdeles har med megen Beredvillighed og Interesse for Sagen imødekømt Direktionens Ønsker. Medens man allerede nu lover sig meget Udbytte tør muligens en Deel forestaaende Forandringer med Gaardens Huse komme til at tillade en betydelig Udvidelse af Forskningerne paa dette historisk bekjendte Feldt.

Da Lensmand Christensen i Torvestad (Rysfylke) i sin ved forrige Marsberetnings Afgivelse endnu ikke indløbne Svarskrivelse opgav, at Steenforset ved Høngesund (jfr. forrige Marsberetning S. 6) kunde erholdes gjenreist m. B. med en Udgift af ikkun 13 Spd., benyttede Direktionen strax Anledningen hertil. Den forlangte og senere omerindrede Beretning om, hvorledes Arbeidet er blevet udført, er ikke indløben.

Forinden Hr. Candidatus juris Nicolaysen i Følge med Hr. Architect Holterman i Sommer foretog en Reise over Helemarken til Bergen, underrettede de nævnte Herrer Direktionen derom, og tilbode deres Bistand, om man maatte ønske noget af Foreningens Diemed under denne Reise varetaget. Direktionen, der med Glæde greb denne Anledning, kunde vel ikke specielt paaapege nogen enkelt Gjenstand for Undersøgelserne, men stillede et Beløb af indtil 50 Spd. til Hr. Nicolaysens Naadighed, for at anvendes efter Foreningens Love. Man tilbød derhos at ville honorere de Afbildninger af antikvarisk Interesse, som Hr. Holtermann maatte finde Tid og Anledning til at meddele. Vel er hin Pengesum ikke for nogen Deel bleven benyttet, men Hr. Nicolaysen har til Direktionen indsendt en

Deel Jagttagelser og Notitser fra sin Reise (som ville blive nærværende Beretning vedføiede), ligesom Hr. Holtermann har tilladt Formanden i dette Møde at fremlægge 3 Tegninger — af Dørene paa Gavelstad, Eidsborg Kirke og Mariekirkens søndre Portal i Bergen.

Foreningens Medlem Hr. Etatsraad m. m. C. C. Ravn i Kjøbenhavn har gjentagende givet Beviis paa sin Liberalitet mod og Interesse for vor Forening, idet han ikke alene har imødekommet den Anmodning, som Direktionen (jfr. forrige Beretning S. 7) havde stilet til ham om at søge erhvervet en noiagtig Kopi med Farver af den Kunstammeret i Kjøbenhavn forud tilhørende og nu i Musæet for nordiske Oldsager sammesteds opbevarede gamle Tavle, forestillende Olaf den Helliges Martyrdød, men endog selv har bekostet samme og skænket den til Universitetets Musæum for nordiske Oldsager.

Til dette er efter Lovens § 10 gennem Professor Keyser fremdeles overleveret foruden de Drejffjøinger som Landskabsmaler Frich forhen havde skænket Foreningen, tillige en Primstøv, som man har modtaget som Gave fra Hr. Soldkasserer Schult i Throndhjem, der for Dyrigt ogsaa velvillig har tilbudt at gaae Foreningen tilhaande ved foresaldende Leilighed.

Den Anskuelse vil vistnok finde Medhold, at Foreningen ikke bør udstrække sin Virksomhed til at erhverve faste Eiendomme, der fordre stadigt Tilsyn, og navnlig ikke uden at de have et ganske mærkeligt historisk-antikvarisk Værd. Man skylder dog her specielt at paapege, at saavel Hr. Sognepræst Bernhoft i Stordalen som Hr. Adjunct Müller i Throndhjem have havt den Godhed at gjøre Direktionen opmærksom paa Udgangen til at erhverve en dog efter Dypgivende af Form og Bygning ganske almindelig Kirkebygning af Træ, som nu staaer midt iblandt andre Træhuse og benyttes til Lade paa Gaarden Floan i Stordalen. Ligeledes er der fra flere Kanter blevet anført, at man mulig burde see at faae indkjøbt Munkbeby Kirkeruin i Skogns Præstegjeld i Throndhjems Stift. Men ligesom man hvad Kirken paa Floan angaaer har troet at burde indskrænke sig til at paapege det Unskelige i at faae en simpel Grundtegning udkastet, saaledes har man ikke troet at burde tænke paa at faae Munkbeby-Ruinen indkjøbt eller endog, ialfald for Tiden, nærmere undersøgt, da autentiske Oplysninger synes at lede til det bestemte Resultat, at Munkbeby Kirkebygning ikkun kan have været en simpel Amerkirke.

For Dyrigt skal Man kun tilføie, at Direktionen i Regelen har havt sine faste Møder berammede til een Gang ugentlig, men at der dog ikke lige saa ofte har frembudt sig nogen Gjenstand for Forhandlinger.

Til Sekretær blev Foreningens Kasserer, Fuldmægtig Bødtker, ved Aarets Begyndelse antagen med den forhen bestemte Løn. Han har som saadan stadig bevaanet Direktionens Møder, og besørget sammes Correspondence.

Den af ham som Kassierer meddelte Oversigt over Foreningens Status er af følgende Indhold:

I det forløbne Aar har ældre Medlemmers Dødsfald, Udnævnelse, Fraslytning m. B. forarsaget en meget betydelig Afgang i Medlemslisten, men da paa den anden Side mange nye Medlemmer have ladet sig antegne, er Foreningens Virkekræft fremdeles den samme.

Bed forrige Aars-Møde tællede den 867, nu 865 Medlemmer.

Lønningerne have været de samme som før.

Regnskabet for det forløbne Aar viser en Indtægt af 979 Spd. 17 β nemlig:

Kassebeholdning fra f. A.	258	Spd. 95.
Hs. Maj. Kongens Bidrag	25	—
Hds. Maj. Enkedronningens Do.	15	—
Indtægt af solgt Grus fra Hovedøen	22	— 60.
Renter for 1847 af et i Sparebanken indestaaende Beløb	2	— 102.
Indbetalte Medlemsbidrag	655	—
		979 Spd. 17.

Udgifterne have været:

1. Udgravning af Hamar Domkirke	66	— 100.
2. Gjenreising af Korsset ved Haugefund i Torvestad	13	—
3. Udgravning af Huseby Kirkeruin i Børsen	43	— 108.
4. Honorar for et Kort over Beiens an- tikvariske Feldt paa Ringerike	20	—
5. Reiseudgifter for Bureauef Lange	18	— 84.
6. Opførelse af et Huus ved Hovedøens Ruin	25	— 108.
7. Lithographier, Trykningsomkostninger m. B.	186	— 96.
8. Sekretærens Løn	50	—
9. Inkassation, Porto og Fragt m. B.	77	— 116.
10. Mindre Udgifter	8	— 32.
	511	Spd. 44.
I Sparebanken og Contanter	467	— 93.
		979 Spd. 17.

Forsaaavidt Direktionen derhos er gjort opmærksom paa, at vel de fleste af Restancerne hidvære fra, at Commissionairer paa flere andre Steder, da Regnskabet affluttedes, endnu ikke havde indsendt Dpgjør, men at dog heller ikke saa Restancer have sin Grund deri, at Medlemmernes Formuesforfatning saaledes har

forandret sig, at deres Contingent maa ansees som uerholdelig, har man, da Lovens § 4 indtil Videre er sat ud af Kraft, antaget, at en Revision af de udfærdigende Restancelister Tid efter anden kunde blive at foretage efter Overlæg med Direktionen, da det maa være af Interesse, at ikke større Midler, end virkelig kunne erholdes, staae som paaregnelige.

Jagttagelser paa en Reise i Sommeren 1848, ved N. Nicolaysen, Cand. juris.

Følgende Jagttagelser, Udbyttet af Hr. Holtermanns og min Reise i den forløbne Sommer, har jeg herved den Fornøielse at tilstille den ærede Direktion.

Jarlsbergs og Larviks Amt.

1. Den første Gjenstand, jeg søgte, var Altertavlen i Bivestads Kirke. Jeg troede, ifølge Topografernes Beskrivelse, at jeg mueligens kunde træffe noget lignende til Ringsakers prægtige Altertavle, men mine Forventninger bleve aldeles skuffede. Tavlen i Bivestads Kirke er nemlig ikke ældre end 1669, og bestaaer i en Samling af de velbekjendte Figurer og Engle hoveder fra Rococotiden, omgivne af en Ramme med dens sedvanlige Snorkler. Man kan saaledes vel sige, at der er anvendt megen Flid derpaa, men hermed har man ogsaa sagt alt; om noget Sidesykke til Ringsakers Altertavle kan her ligesaalidt være Tale, som om et Arbejde, der paa Grund af sit Kunstværk fortjener at afbildes.
2. Efterat den gamle Bygning paa Nes i Hallingedal, som Wiehl beskriver i sin Topografi, allerede for flere Aar siden var sporløst forsvunden, synes der i hele Landet kun at have været to Bygninger af den Slags tilbage, nemlig paa Ryam i Sogn og paa Gavlstad i Lardal. Den første blev nedrevet for halvandet Aar siden, og den sidste, der efter Bøndernes Beskrivelse maa have været ganske udmærket og medrette betragtet som Bygdens største Prydelse, blev for omtrent tre Aar siden berøvet sin meeste Eiendommelighed, idet Loftet med dets Svalgang og derpaa anbragte udskaarne Figurer borttoges, og Taget lagdes over det underste Stokværk. Man talde paa Gaarden om en Tegning af Bygningen i dens oprindelige Tilstand, uden at jeg kunde faa Bæstid om, hvor den var at finde. Af hvad der endnu er tilbage af Bygningen kan man see, at der har været anvendt megen Omhu derpaa. Tømmerstofferne, imellem hvilke istedetfor Mos har været anbragt rødt uldent Løv, ere omhyggelig afshovlede og tilligemed Raverne forsynede med enkelte forfjærende Indrids, og omkring Dørene ere fæstede udskaarne Indfatninger, der dog oprindelig havde Plads paa Loftet. Bygningen er

forøvrigt ved en tømret Mellemvæg afdeelt i to ligestore Rum, som ikke fremvise noget Spor af Arnested, og derfor rimeligvis ligesom de nuværende Stabbure kun have været benyttede til Opbevarelse af Madvarer, medens Loftet var til Beboelse. Den staaer ikke paa Stolper, og dens hele haandfaste Karakter samt især Stilen i Figurerne paa den ene Dørs Indfatning viser tydelig dens høie Ælde.

Bratsbergs Amt.

3. Paa Reisen opad Nordfjøs besaae vi Hulens paa Mikkelsbjærg eller den saakaldte St. Mikkelskirke. Man lægger til med Baaden ligeunder, og naar man har klavret opad over Klippevægge og Klippeblokke og vredet sig imellem Bussene, staaer man ved Hulens Abning. Noget bekvemmere er vel den saakaldte Kirkevei, der begynder ved Stranden lidt indenfor, men stort bedre er den ikke, og saaledes vil man allerede af denne besværlige Afgang indsee Urimeligheden af den ofte gjentagne Beretning, at der til denne Kirke hørte en Menighed, som paa de sedvanlige Tider søgte derhen til Gudstjenesten. Denne Fortællings Ugrund er ogsaa klar af den saakaldte røde Bog, hvoraf man seer, at „Kirken paa St. Mikkelsbjærg“ kun var et Kapel, hvor den derved ansatte Prest holdt Bøn formodentlig ved de store Høitider og paa enkelte i Helgenens Liv minderværdige Dage, og hvor forhidragende Pillegrimme kunde forrette sin Andagt. Et Par Gaarde vare henlagte dertil, deels til Prestens Underholdning og deels for dermed at holde Hulens eller „Bjærg“ i god Stand, samt for at forsyne den med Børlys og andre nødvendige Nødværter. I Bunden af Hulens har vel Alteret været anbragt, og en naturlig Abning i Loftet, der maasse er udvidet ved Kunst, har frembudt Plads for Kloffen. Nu er ethvert Spor af Benyttelse forsvundet, men det lønner dog altid Umagen at klavre derop; naar en klar Sommerdag kaster sit fulde Lys ind i Hulens, faaer man en Førestilling om den mærkelige Regelmæssighed, der saa ofte er eiendommelig for saadanne Naturværker, og fra Hulens Abning har man et skjønt Fjærnsyn over Søen.

4. Paa Gaarden Strand ved Silgjordsvandet saae vi to Stabbure, der udmærke sig ved omhyggeligt Arbeide. Alt finde, som vi her fandt, Rococostilen konsekvent gennemført i Udskjæringerne, er ganske mærkeligt saa langt oppe i en affidesliggende Fjældbygd.

5. Efterat Neslands, Mos, Skaffes og Gaarders Stavekirker ere nedrevne, er der i Bratsbergs Amt foruden Silgjords gamle Steenkirke med halvbrundt Korudspring kun fem Kirker tilbage, som fortjene at bemærkes, nemlig Granshereds, Nyens, Saulands, Lillehereds og Gidsborgs Stavekirker. Af disse har jeg tilforn henledet Direktionens Opmærksomhed paa Saulands for Udskjæringerne paa dens Dørstolper. I Sommer havde jeg Anledning at be-

see Eidsborgs. Ogsaa denne har tabt meget af sin oprindelige Karakter. Dens Indre er aldeles moderniseret, og i det ydre er det ældre Korudspring ombyttet med et af Laftverk, ligesom oprindelig Hovedportalet identisk har haft et Gavtag istedetfor det nuværende Skraatag. Udskjæringerne paa Dorstolperne ere ogsaa, med Undtagelse af de to fritstaaende Dyresfigurer paa Kapitælerne, saa aldeles afflidte, at det selv ved Hjælp af Konjunktur er saa godt som umueligt at udfinde deres oprindelige Udseende. Indvendig paa Svalgangen ved Hovedportalet og ved det sydvestre Hjørne af selve Kirkevæggen findes indridset en Deel Numer, der dog ere saa utydelige, at der udfordres en større Kyndighed selv for at affkrive dem, end jeg er i Besiddelse af. Ved Undersøgelsen af Tagverket gjorde Hr. Holtermann en interessant Opdagelse. Sperrerne ere nemlig omhyggelig afhøylede og listede, hvilket aabenbart viser, at de engang have været synlige. Dette har haft noget ganske andet opløstende ved sig, end det nuværende plane Loft, som hviler paa Tværtræerne, der maae være senere Tilføetninger. Det samme traf Holtermann senere i Kirkerne i Vik, Høprektsstad, Stedje og Raupanger; saavidt det kan skjønnes har det samme ogsaa fundet Sted i Roldals og Borgunds Kirker og rimeligvis i alle Stavekirker. Af Dahls fortjenstfulde Verk faaer man ingen Oplysning herom, men det er ogsaa den svage Side ved dette Verk, at det ikke gaaer saaledes ind paa det konstruktive, som udfordres for rigtig at kunne opfatte disse Bygninger.

6. Paa Gaarden Høgethveit nær ved Vinje Prestegaard saa jeg et gammelt Driffekar af Messing i Form af en paa sine fire udstrakte Been staaende Hjort. Hanten dannes af en Slange, som bøier sig fra Hjortens Hale over dens Ryg og bider sig fast i dens Nakke. Saavidt jeg erindrer har hyerkten det bergenske Museum eller Universitetets Samling noget Kar af lignende Form. Hjorten har fulgt Gaarden og Familien i mange Aar, og ansaaes for at have en beskyttende Kraft og selv at være usaarlig, indtil man overbevistes om det modsatte. En af de svagere i Troen væddede nemlig paa, at det var Hjas med Usaarligheden. Man lod det komme an paa en Prøve. Hjorten opstilledes som Skive, men uheldigvis afflog allerede den første Kugle næsten ganske dens Hoved, hvorfor dette nu er loddet til Halsen. Efter denne Begivenhed synes Hjorten at have tabt meget i Eierens Dine og han syntes derfor ikke uwillig til at sælge den, naar han fik den nogenlunde godt betalt i Forhold til Vægten, som er $6\frac{1}{2}$ m \mathcal{L} . Eierens Navn er Nslak Nasmundsen.

Søndre Bergenhus Amt.

7. Ved Roldals Kirke, der oprindelig har været en Stavebygning, er intet at mærke uden hvad derom er anført under N \circ 5. Paa Loftet findes en heel

Deel Krykker, Trækloster til Knæer og Albuer o. s. v., som Værkbrudne have efterladt, naar de gik bort, heldbredede ved Berørelsen af det Kristusbillede, som hænger paa Korvæggen. Desuden er der et gammelt Nøgelseskar af Kobber med spidsbuget Ornamentik og 4 i Træ skaarne Helgenbilleder, der uden synderligt Kunstværk, dog altid vise Helgenernes Attributer samt Midelalderens Stil i Behandlingen af Kostymet.

8. Kirkerne i Odde, Allinsvang, Kinnervik og Eidfjord ere gamle Steenbygninger, alle med et engelsk Præg, der tydeligst viser sig i Forsiringerne paa Allinsvangs og Kinnerviks, hvor tillige Skibet og Koret ere forenede ved Triumfbuer. De fortjene saaledes en noiere Undersøgelse og en Udbildning idetmindste for en Deel.

9. Den oftere omtalte Levning af et Kloster paa Dpedal er uden nogensomhelst Betydning. Den indskrænker sig til nogle i en Kjalder forekommende Stene, som ere noget større og regelmæssigere end de øvrige.

10. Usviks Kirke har oprindelig identivis været en prægtig udstyret Stavebygning. Nu er der intet af Interesse ved den foruden Udsjæringerne paa Dørstolperne, der vel har lidt noget som Følge af den bekjendte Resolution om Dørenes Uadvenden, men hvoraf der endnu er nok tilbage, som i højeste Grad fortjener at afbildes. Om det end maasse ikke hører til det ældste, da Planteformer ere meget overveiede, saa maa det dog identivis henregnes til det fortrinligste, vi endnu have af saadant Smitverk. — Den gamle Kjalder og Buedor paa Spaanheim var nedrevet.

11. De gamle Kirker i Graven, Strandebarm og Vikør ere ombyggede med nye. I den nyværende Kirke i Østsyn er derimod endnu lidt af den ældre tilbage, men uden nogen Interesse med Undtagelse af et meget gammelt i rige Rosetter udarbejdet Jærnbeslag paa Kirkedøren, og paa Loftet to Helgenbilleder af Træ, hvorom det samme gjælder, som om Billederne i Roldals Kirke. I et Hjørne af Kirkegaarden fandtes henlængt et gammelt Døbefont af Marmor og udenfor Porten en Kirkestol, der i sine forreste raage Udsjæringer røbede en høj Elde.

12. Af Lysklosters Ruiner er kun Kirken udgravet, og hvad der fandtes af arkitektoniske Ornamentter, som ikke er saa ganske ubetydeligt, er altsammen opbevaret af Cieren Hr. Formann. Disse Levninger vise, at der har været anvendt mere end sedvanlig Beføstning og Omhu paa dette Klosters Bygninger. Enkelte Kapitæler deriblandt ere saa ffjonne og rene, at de kunne sættes ved Siden af samtidige fra Lande, hvor Kunsten stod meget høit.

Det egentlige Kloster ligger endnu ganske bedækket med Jord, som det har ligget siden dets Forstyrrelse, og saaledes kan det kun være efter Konjektur, at Maler Schirz har udkastet den Grundplan deraf, som findes i Langes Klo-

sterhistorie. Men uden endog at have været paa Stedet kan man udsige, at denne Grundplan sikkert ikke vil svare til Virkeligheden.

Bergen.

13. Levningerne af Jonsklosteret indskrænke sig til nogle af dets Kældere, der ere overdækkede med Hvalvinger, som i Midten støtte sig paa Piller; men da baade Hvalvingerne og Pillerne ere uden al Ledføining, kan der ikke blive Spørgsmaal om Ufbildning. Det hele er nu kun af Interesse, forsaavidt man deraf nøiagtigt kan bestemme Klosterets Beliggenhed.

Af større Betydning ere Levningerne af St. Olafs Kirken i den nuværende Domkirke, nemlig i det indre tre Piller, som oprindelig formodentlig har adskilt det søndre Sideskib fra Mellemskibet, og i det ydre den nederste Deel af Taarnet. De arkitektoniske Enkeltheder, der vidne om, at Kirken har været udstyret med megen Omhu, bestaae i to rigt forærede men i Bunden tilmurede spidsbuede Vinduer paa Sydsiden, Hovedindgangsdøren og et Vindue derover mod Vest, og et lidet spidsbuet Galleri paa den nordre Side, alt i engelsk normannisk Stil. Disse Levninger maae utvivlsomt ansees for det i arkitektonisk Henseende meest udviklede, som i Bergen er tilovers fra Fortiden, de fortjene derfor en Ufbildning; men denne kan ikke foretages, førend man har bortskaffet den tykke Kalkskorpe, som overalt bedækker den hugne Beegsteen.

Af Bergens mange Kirker i Fortiden staaer der nu kun en tilbage nemlig St. Marias eller den saakaldte Lybskekirke. Den er en Basilika (Langkirke) med et Hovedskib og to lavere og smalere Sideskibe, overdækkede med rundbuede Korshvalvinger, som støtte sig paa Piller; den har tillige to Taarne, et paa hver sin Side af Indgangen, og er saaledes det eneste Exemplar i Norge af den konsekvent gennemførte normanniske rundbuede Stil. Hvorledes Korudspringet oprindelig har været, kan ikke sees, da det nuværende firkantede i spidsbuet Stil er fra en senere Tid, formodentlig fra 1248, da Kirken istandsattes efter Branden. Senere har den undergaaet flere Forandringer. For ikke at omtale Kalksmurningen og de mange Spor af Forstyrrelser i selve Murmassen, har den nemlig i Løbet af dette og forrige Aarhundrede modtaget en vansirende Tilbygning paa Sydsiden af Koret, ligesom i denne Tid ogsaa de tre Skibe ere lagte under et Tag, medens de oprindelig har haft hvert sit. Man har hidtil antaget, at Bygningen efter 1248 ikke har brændt, men naar man tager den i nærmere Diesyn, overbevises man snart om, at dette ikke kan forholde sig saa. For blot at anføre et Exempel træffer man paa den Absurditet, at et langt Stykke Gesims af huggen Steen er vendt op og ned, hvilket efter al Rimelighed ikke kan være skeet i 1248, da det netop var i denne Tid, at Haa-

kon Haakonssøns udbredte Byggevirksomhed foregik, som maa have truffet
 dygtige Arkitekter til Bergen. Derimod er dette som saameget andet fornø-
 dentlig foretaget under Reparationen efter den Brand, som fandt Sted i
 1413, men som man først har lært at kjende af de issjor udkomne islandske
 Annaler. Af alle Norges Kirker er der maasse meget faa, som gjøre det
 gode Indtryk som Mariaskirke. Hertil bidrager vel for en Deel dens Be-
 liggighed, men det udgaaer ogsaa fra selve Bygningen, der med al dens
 Simpelhed dog har noget særdeles tiltrækkende ved sig, et Indtryk som i det
 Indre endnu forhoies ved dens mange Malerier og dens skønne Altertavle,
 der er beskrevet og afbildet af Professor Dahl i Urda. Til disse korte
 Antydninger er det maaskee oversflødigt at tilføie, at Kirken fortjener en
 nøiere Undersøgelse og Udbildning i dens Heelhed. Skulde Kirken i en kom-
 mende Tid trænge til Reparation paa Tagverket, burde man derunder først og
 fremst have for Øie igjen at give hvert Stik sit særskilte Tag, saaledes som
 det oprindelig har fundet Sted. Derved alene vilde den vinde betydeligt.

Af Fortidslevninger i Bergen staae endnu tilbage at omtale Taarnet
 og Magasinbygningen paa Bergenhus. Taarnet, der i nuværende Aarhun-
 drede urigtigen er kaldet „Balkendorfs“, medens det endnu i 1764, da
 Meyer skrev, almindelig gik under Navnet „Krudtaarnet“, er bygget af
 Hovedsmanden paa Bergenhus Erik Rosenkrands, og fuldført, som Ind-
 skriften paa Facaden udviser, i 1565. Dets Bygningstid indfalder saaledes
 netop i den Periode, da Norden endelig igjen var kommen til saamegen
 Magt, at det gjennem Balkendorf og den odensefse Rees kunde tilbagevise
 Hanseaternes Overgreb, og forunderligt nok var det ogsaa Tydskernes In-
 vasion i Danmark, som i dette Foraar paaslyndede, om just ikke bevirkede,
 dets Restauration. Efterat Taarnet er bleven befriet for dets vansirende
 Tøptag, har det modtaget et sladt, omgivet med et Brystværn af huggen
 Steen, hvori større Skydeskaar for Kanoner afyerle med mindre for Ge-
 værer. Hvorvidt denne Egenhed i Kreneleringen udfordres for Taarnets
 militære Brug tør jeg ikke indlade mig paa at bedømme, men saameget er
 vist, at man ikke træffer derpaa andetsteds i lignende samtidige Bygninger,
 og at Skydeskaarene paa dette Taarn ikke har været saaledes formede, men
 derimod med ligestore Abninger, sees af en Tegning af Bergen fra Slut-
 ningen af det sextende eller Begyndelsen af det syttende Aarhundrede, altsaa
 ikke lang Tid efter dets Opførelse. Heller ikke synes Formen af Skyde-
 skaarenes Indfatning at være strengt arkitektonisk begrundet. Men i det
 hele taget har Bygningen naturligvis vundet betydeligt ved denne Restaura-
 tion, som endnu mere vil gennemføres, naar enkelte Mundbuer igjen aabnes,
 og Ralken borttages af den hugne Vægsteen. Forøvrigt finder jeg det saa-

meget mere overflødig her at indlade mig paa en Beskrivelse af Taarnet, som jeg har formaaet Hr. Lieutenant J. Bull, der interesserer sig meget for Fortidslevningerne paa Bergenhus, at indsende til Direktionen detaillerede Tegninger deraf; endeel af disse vare allerede færdige i Sommer. Jeg gjorde tillige Hr. Bull opmærksom paa, at forsaavidt der til en nøiere Undersøgelse af Magasinbygningen, som han agtede at foretage, skulde udfordres Understøttelse af Penge vilde han uden tvivl kunde erholde saadan ved at henvende sig til Direktionen. Jeg maa endnu tilføie, at Hr. Bull henlede min Opmærksomhed paa et mindre Taarn, der rimeligvis ved en dækket Gang har staaet i Forbindelse med det store og flankeret Indgangen til selve Borggaardens. Dette mindre Taarn er uden tvivl et af „de to Taarne mod Kommunen“ som Edwardsen omtaler, men som jeg i mine Bemærkninger i Ranges Tegniskrift har antaget for aldeles forsvundne.

Med Magasinbygningen har Rosenfrandses Taarn det tilfælles, at de begge hver for sig ere de eneste Mindesmærker af den Slags i Norge; men medens det sidste erindrer om og ligesom danner Endepunktet af den Periode, hvori Norge succedede under Hanseaternes Nag, minder derimod Magasinbygningen om den Tid, da Nationaliteten under en kraftig Styrelses sikre Værn stod i sin fulde Blomstring. Denne Bygning er nemlig utvivlsomt den samme som byggedes af Haakon Haakonsøn imellem 1247—1263 og engang har Navnet „Marias Gildeskaale“. Den er opført med Smalsiden mod Borggaardens og Facaden mod Baagen, og bestaaer af to Etager, af hvilke den underste er overdækket med ganske simple rundbuede Hvalvinger, som i Midten støtte sig paa Piller; overeensstemmende hermed har ogsaa Albuingerne mod det ydre, hvoraf dog nu de fleste ere tilnærede, været rundbuede. Maa ske har, hvad en nøiere Undersøgelse vil vise, ogsaa denne Etage, ligesom den øverste, oprindelig kun været et Rum; nu er den deelt i flere, men at idetmindste nogle af de Skillevægge, som der i Sommer var Afgang at bese, ere senere Tilfætninger, opdager man ved første Dietkast. Mellem underste og øverste Etage er der ingen Forbindelse, hvorimod Agangen til den sidste sker ad en udenfor Bygningen staaende Trappe paa den mod Borggaardens vendende Smalside. Fra Trappen kommer man gennem et med Forsiringer omgivet rundbuet Portal ind i Salen, der i Omfang er den største i Norge og rimeligvis altid har været det, hvorfor den medrette har baaeret sit Navn „Bredestuen“. Den har syv store spidsbuede nu for en stor Deel tilnærede Vinduer, og har rimeligvis, da den intet Spor af Hvalving udviser, været overdækket med et Hængeværk af Træ, saaledes som ofte fandt Sted i England ved lignende Bygninger. Selve Murene synes at være af samme Beskaffenhed, som man hyppigt træffer i Bygninger fra Middelalderen, nemlig med

et indre Mellemrum, som er udfyldt med Steengrus og forbindende Kalk. I den Endevæg, som er modsat den, hvor Udgangen til Salen er, opdagede Lieutenant Bull i Sommer en Løngang af et Menneskes Hvide og Brede imellem den indre og ydre Mur. Gangen begynder noget over Gulvet i underste Etage, og har rimeligvis, hvad en noiere Undersøgelse vil oplyse, tjent som en hemmelig Kommunikation imellem Etagerne. Paa den ovennævnte Tegning af Bergen har Bygningen et temmelig høit Sadeltag med trappeformede Gavler, og rimeligvis har den ogsaa oprindeligen haft dette Udseende; idetmindste er der nu intet Spor til, at den saaledes, som fremstillet paa Professor Dahls Tegning i Urda, skulde have haft slad Bedækning med frenceleret Brystværn. En anden Sag er det, at denne Form, naar der blev Spørgsmaal om Restauration, vilde være den meest tilfredsstillende baade paa Grund af Bygningens Beliggenhed paa en Fæstning og fordi den iøvrigt fuldkommen vel stemmer med Bygningens Stil. En Restauration af Magasinbygningen vilde forøvrigt have lidet at betyde, naar man ikke tillige bortskaffede en vansirende Staldbygning, som ligger imellem den og Borgegaarden, og en høi Havemur, der skjuler den nederste Deel af Facaden mod Vaagen.

Naar der til ovenstaaende endnu føies den vestre Indgangsport til Korskirkegaarden i en Renaissance, som spiller over i Rococo, og et imellem Mur- og Smørsalmenningen beliggende Privathus, der er bygget i Aarene 1770—1780 samtidig med og af samme Byggherre som Damsgaard, og som maasse fremviser det eneste Exempel her i Norge paa en rigere Gjennemførelse af Rococostilen, saa troer jeg at have opregnet alt, hvad der findes i Bergen af arkitektonisk Interesse fra Fortiden.

Byens Arkiv paa Stadsporten bestaaer hovedsagelig kun af Embedsprotokoller fra en forholdsvis nyere Tid, ingen ældre end det attende Aarhundrede. Af Sager med historisk Interesse forefindes foruden en Protokol, hvori Tid efter anden ere indtegnede alle, som i Bergen have taget Borgerskab imellem 1568—1751, blot Levningen af et Pragteremplar i stor Folio af Kongeloven, bestaaende af det med preskede Figurer smykkede Skindbind og et Blad med Text af prentede Bogstaver og pennetegne Arabesker i Randen, og Originaldokumenterne paa Pergament til tvende hos Paus aftrykte Forordninger for Bergen, nemlig Christopher af Bayerns, udstedt Kjøbenhavn 1444 St. Barbaras Dag i hans Riges tredie Aar, og Christian den tredies, dateret Kjøbenhavn 1541 Mandag næst Søndagen efter Cantate. Det forekommer mig, at disse Sager vilde have en naturligere og bedre Plads i Bergens Museum, hvilket ogsaa gjælder de Samlinger til Byens Historie, som opbevares i Formandskabets Arkiv, og hvoriblandt kan nævnes Edwardsens, Fastings og Meyers Beskrivelser, den sidste med Tegninger til.

14. Paa en Udflugt fra Bergen havde jeg Anledning at bese Haakon den Godes Gravhøi paa Seim. Sagnet om Kongens Begravelse her er endnu levende paa Stedet. Man veed endnu at fortælle, hvorledes Toget kom ind ad Eygrefjorden med Kongens Lig, som fra Stranden imellem to formodentlig ved den Veilighed opreiste Stene bares op paa Høiden, og jordes i den saakaldte Kongshaug, hvorfra man har den videste Udsigt over hele Egnen. Høien, der synes engang at have været af stort Omfang, vil rimeligvis om ikke ret mange Aar, hvis ikke noget foretages for at hindre det, være aldeles jævnet med Jorden; i Sommer var den bedækket med en Potetesager. Det forekommer mig derfor klart, at der fra Selskabets Side burde gøres noget for at frede et Sted, som nu er det eneste, hvor vi kan sige: her ligger en af vore Konger begravet.

Paa Tilbagereisen hertil havde Hr. Holtermann Anledning at bese den saakaldte Kirkesal paa Finne paa Bors, Bøngens Kirke, Høves sirlige Steenkirke i Sogn samt de interessante Stavkirker i Bif, Høpreksstad, Stedje, Raupanger og Borgund, af hvilke Bygninger Tiden dog ikke tillod ham at tage Afbildninger i deres Heelhed. I den nuværende Kirke i Lerdal traf han Levningerne af den for flere Aar siden nedblåste Stavkirke paa Dønjum, og ved Præstegaarden i Lerdal Dørfatningen af en i Sommer nedreven gammel Stue. Ved denne Indfatning er at mærke, at den bestaaer af to forenede Rundbuer, hvilket identsviøl er en stor Sjældenhed her. Om disse Levninger gjælder forøvrigt det samme, som jeg med Hensyn til de ovenfor ved Østfensyn omtalte tillod mig at gjøre Hr. Stiftamtmand Christie opmærksom paa, nemlig at de identsviøl paa letteste Maade vil kunne erhverves af det bergenske Musæum.

Hurtigheden af min Tilbagereise bevirkede, at jeg ikke havde Anledning at anstille noiere Undersøgelser. Kun bemærkes det, at der paa Borgunds Kirke findes endeel Runer, og at Stavkirkerne i Hemsedal og paa Nes i Hallingdal fortjene at afbildes.

N. Nicolaysen.

Udkast

til Grundregler for Dannelsen af Filialafdelinger under Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

(Bebtagne i to forskellige Møder).

I.

1. Enhver Egn af Riget, hvor Interessen for Foreningens Diemed er vakt og et tilstrækkeligt Antal Medlemmer befinder sig, skal en Afdeling af Foreningen i Christiania søges oprettet.
2. En saadan Afdeling bør tilstaaes saa stor Frihed og Uafhængighed, som Diemedet tillader, uden at Centralforeningens Kræfter for meget svækkes, eller dens præsumtive større Sagtyndighed berøves Tilsyn med Afdelingens Virksomhed.
3. Afdelingens Medlemmer ere tillige Medlemmer af Centralforeningen, til hvis Kasseler den aarlige Kontingent betales, mod at samtlige Medlemmer erholde Aarsberetning m. V.
4. En Trediedeel af den aarlige Contingent for Afdelingens Medlemmer stilles, forsaavidt den indkommer, til dens Bestyrelses frie Raadighed, for at anvendes til Fortidsminders Bevaring, Undersøgelser, Aftegning eller deslige samt til Administrationsudgifter. Til Offentliggjørelse af de vundne Resultater maa disse Penge derimod ikke anvendes uden Centralforeningens Samtykke.
5. Er der inden Afdelingens Omraade Anledning til Foretagender, hvortil større Pengemidler udfordres, end § 4 har stillet til dens Raadighed, indgiver den til Centralforeningen en Fremstilling af det Arbejdes Natur og Hensigt, som ønskes udført, tilligemed en saavidt muligt paalidelig og omstændelig Beregning over det fornødne Tilskud. Centralforeningen kan da bevilge et saadant Tilskud eller en Deel deraf, og er berettiget til at knytte de Betingelser til Bevilgningen, som den anseer fornødne.
6. Ved Arbejdernes Ophør for Aaret eller senest inden Udgangen af October indsender Afdelingens Bestyrelse til Centralforeningen en Beretning om sin Virksomhed i Aaret, der heel eller i Udtag indtages i Foreningens Aarsberetning. Med hiin Beretning indsendes en Extract-Affskrift af Afdelingens Regnskab, der i Dørigt revideres og decideres af Afdelingen selv.
7. Afdelingen giver sig ellers selv de Love for sin Virksomhed, som den finder hensigtsmæssige, men tilstiller Centralforeningen Affskrift deraf, samt underretter den om enhver senere deri foretagen Forandring. Bestemmelserne om Afdelingens Forhold til Centralforeningen kunne ikke forandres uden dennes Samtykke.

II.

1. I enhver Egn, hvor Interessen for Foreningens Diemed er udbredt, eller hvor et større Foretagende ønskes udført, bør Foreningen stræbe at faae oprettet Filialafdelinger.
2. Disse Afdelinger, hvis Medlemmer nyde lige Rettigheder med Foreningens øvrige Medlemmer, staae under en selsvalgt Bestyrelse, der har Ret til frit at raade over en saa stor Andeel af vedkommende Medlemmers Contingent, som, efter Overlæg med Foreningens Direktion, forud maatte bestemmes. Til større Foretagenders Fremme kunne de erholde den videre fornødne Understøttelse af Foreningens Kasse.
3. Aarlig, og senest inden Midten af November Maaned, indsende Afdelingsbestyrelserne til Foreningens Direktion en Beretning om deres Virksomhed i Aaret, for heelt eller i Uddrag at optages i Foreningens Aarsberetning. Med hiin Beretning indsendes en Extract-Affskrift af Afdelingens Regnskab, der i Dyrigt revideres og decideres af denne selv.
4. Afdelingerne give selv Lovene for deres Virksomhed; dog maa disse ikke stride mod Foreningens almindelige Love. Affskrift af hine tilligemed senere vedtagne Tillægsbestemmelser meddeles Foreningens Direktion. Bestemmelser om Afdelingernes Forhold til Foreningen kunne ikkun ved fælles Overenskomst forandres.

Love

for Foreningen til Norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

(Vedtagne i Generalforsamling den 16de December 1844).

§ 1.

Foreningens Formaal er: at opspore, undersøge og vedligeholde Norske Fortidsmindesmærker, især saadanne, som oplyse Folkets Kunstfærdighed og Kunstsans i Fortiden, samt gjøre disse Gjenstande bekjendte for Almeenheden ved Udførelser og Beskrivelser. Foreningen vil derfor, saavidt dens Midler tilstrække, understøtte Reiser i Fædrelandet og befordre Udgivelsen af Bøger, sigtende til ovennævnte Diemedes Dypnaelse.

§ 2.

Foreningens Middelpunkt er Christiania.

§ 3.

Til at bestyre Foreningens Anliggender vælges aarligen blandt dens i Christiania værende Medlemmer en Direktion af 5 Personer og derhos ved særskilt Valg en Kasserer og to Regnskabsrevisorer. Direktionen udvælger atter af sin egen Midte en Formand og en Sekretær.¹⁾ Den supplerer sig selv i Tilfælde af Vacance indtil næste Valg.

§ 4.

Ordentligt Medlem af Foreningen er Enhver, der anmelder sig hos Direktionen og aarlig erlægger til Foreningens Kasse en Contingent af een Speciedaler, hvilken indbetales forskudsvis til Foreningens Kasserer i Begyndelsen af hvert Aar. Er den ei erlagt inden Paaske, ansees Vedkommende for udtraadt af Foreningen.²⁾

§ 5.

Foruden de ordentlige Medlemmer kan Direktionen indbyde overordentlige eller Cresmedlemmer, hvilke da ingen Contingent erlægge.

§ 6.

Direktionen samles paa Formandens Indbydelse saa ofte som eet af dens Medlemmer forlanger det. Den raader for Anvendelsen af Foreningens Pengemidler og sætter sig i de Forbindelser, indenlandske og udenlandske, som den anseer for hensigtsmæssige. Dens Beslutninger fattes ved Stemmesleerhed.

§ 7.

Kassereren aflægger aarligt Regnskab for Direktionen, hvilket Regnskab, efterat være revideret af de dertil udvalgte Revisorer, fremlægges for den næste ordentlige Generalforsamling.

§ 8.

Mod Aarets Slutning holdes, efter offentlig Indbydelse fra Direktionen, en

¹⁾ Ordene „og en Sekretær“ udgaae ifølge Generalforsamlingens Beslutning den 22de Decbr. 1847.

²⁾ Denne sidste Bestemmelse er indtil videre sat ud af Kraft.

Generalforsamling. I denne vælges Foreningens Direktion og øvrige Embedsmænd, afgives Beretning om Foreningens Virksomhed og Fremgang, forelægges det foregaaende Aars Regnskab og forhandles forøvrigt alle de Gjenstande Foreningen vedkommende, som af Direktionen eller nogen anden af Foreningens Medlemmer maatte bringes under Discussion. Direktionen kan ogsaa til andre Tider sammenkalde overordentlige Generalforsamlinger, naar den finder saadant hensigtsmæssigt.

§ 9.

Direktionen lader aarligen trykke og uden særskilt Betaling uddele til Foreningens Medlemmer en Udsigt over Foreningens Virksomhed i Aarets Løb, hvormed følger Afbildning og Beskrivelse af en eller anden mærkelig Levning af Fortidens Kunst eller en Afhandling, der har Oplysningen af Fædrelandets Fortidsmindesmærker til Gjenstand.

§ 10.

De Oldsager, hvoraf Foreningen maatte komme i Besiddelse, overdrages, efter at være benyttede, til en af Rigets Oldsamlinger eller andre offentlige Samlinger, eftersom Foreningens Direktion maatte finde det mest passende.

A. Keyser. Frich. Nebelong. Chr. Holst. A. Tidemand.

Fortegnelse

over antiquariske Gjenstande, angaaende hvilke Foreningen til norske Fortids-Mindesmærkers Bevaring i Særdeleshed ønsker sig Oplysninger meddeelte.

Mærkelige Kirkebygninger af Steen og Træ, — af sidste Slags især de saakaldte Stavekirker — med dertil hørende Forziringer af Maleri og Smitværk, samt gamle Indskrifter med Runer eller latinske Bogstaver; Kirke-Inventarium: Altene, Altertavler, Helgenbilleder, Kirkeklokker, Røgelsekar, Reliquiekasser, Kalke, Døbefunter, Døbefade, udskaarne Stole og deslige Sager; — gamle og i Formen mærkelige Husebygninger, baade Vaaningshuse og Stabbure, med deres Forziringer og Indskrifter; — Levninger af gamle Bygninger, der kunne give Oplysning om Bygningskunstens Standpunkt i Middelalderen, saasom Kirkeruiner og Ornamente derhen hørende; — gammelt Huusgeraad af Træ, Steen eller Metal, saasom Høisædes-Stole og andre Stole, Borde, Skabe, Kister, Drifkehorn og andre Drifkekar, Kjedler og deslige; — Bantastene og Stene med Runcindskrift, Steentors og gamle Gravstene, mærkelige Gravhøie og Steensætninger; — Sager, fundne i Gravhøie, saasom Gravurner, Baaben, Redskaber, Smykker, Afgudsbilleder eller Amuleter og lignende Sager; — samme Slags Gjenstande, bevarede fra Oldtiden; — Mynter, — Brudesmykker, — Pergamentsbreve med Segl.

Om Foreningens Medlemmer

Juli 1849.

Beskytter:

Hans Majestæt Kongen.

Hendes Majestæt Dronningen.

Hendes Majestæt Enkedronningen.

Hendes Kongelige Hoihed Prindsesse Eugenie.

Hans Kongelige Hoihed Kronprindsen.

Hans Kongelige Hoihed Prinds Gustav.

Hans Kongelige Hoihed Prinds Oscar.

Direktorer:

Profesor Rudolf Keyser, Formand.

Historiemaler N. Tidemand.

Cand. juris. N. Nicolaysen.

Architekt Joh. S. Nebelong.

Kammerherre Chr. Holst.

Fuldmægtig J. D. Bodtker, Kasserer og Sekretær.

Bureauchef C. Met Holmsen, } Revisorer.
 Justitiarius Carl Arntzen, }

Æresmedlemmer:

Profesor Johan Christian Dahl, i Dresden.

Stiftamtmand Christie, i Bergen.

Rigsantikvarius Bror Emil Hildebrand, i Stockholm.

Statsraad C. J. Thomsen, i Kjobenhavn.

Statsraad Carl Christian Rafn, i Kjobenhavn.

Profesor Dr. Kugler, i Berlin.

Archivar Dr. Lisch, i Schwerin.

Følgende Medlemmer ere indtraadte i Foreningen i det siden Juli Maaned
1848 forløbne Aar:

B.

1. Bendz, Commandørcaptain Frederiksværn.
2. Bergh, C. Sæcadet —
3. Brun, J. Candidat Christianssand.
4. Bull, Lieutenant Frederiksværn.

C.

1. Clasen, N. W. Cand. med. Frederiksværn.

F.

1. Fasting, Capt. i Marinen. Boien ved Christiania.
2. Frisak, Candidat Grimstad.

G.

1. Gade, H. Sæcadet Frederiksværn.
2. Gjellstrup, Mægler Christiania.
3. Gran, J. N. F. Lieutenant Frederiksværn.
4. Grieg, G. Contorist Bergen.

K.

1. Knudsen, K. Adjunct Christiania.
2. Knudsen, Kjøbmand Frederikshald.
3. Knutzen, C. S. const. Overlærer Arendal.
4. Koch, Sæcadet Frederiksværn.
5. Krøepelin, J. Sæcadet —

L.

1. Lassen, Chr. Cavallerilieutenant Christiania.
2. Louis, Læge Throndhjem.
3. Lund, Lieutenant Frederiksværn.

M.

1. Mejer, J. C. Captain Frederiksværn.
2. Munch, Chr. Læge —
3. Müller, Cand. philof. —

O.

1. Otto, G. Lieutenant Frederiksværn.

N.

1. Neshinder, Oberstlieutenant Throndhjem.
2. Nobe, C. F. Sæcadet Frederiksværn.
3. Nordam, Premierlieutenant —

S.

1. Smith, J. C. Commandørcapt. Frederiksværn.
2. Sommerschild Enkefrue Throndhjem.

T.

1. Thaulow, H. Sørenskriver Laurvig.
2. Thaulow, F. Soldkasserer Sandefjord.
3. Trampe, J. Greve, Captain Frederiksværn.
4. Trefchow, M. Jernværksbestyrer Laurvig.

V.

1. Valeur, C. H. Capitainlieutenant Frederiksværn.
2. Videnskaberne's Selskab i Throndhjem.
3. Villoch, Commandør Frederiksværn.
4. Wisbech, C. Sæcadet —

Depotbiblioteket

h070 14 037

25